

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

НОВИНЕ СРБСКЕ (1834) И
УРЕДНИК *НОВИНА СРБСКИХ*
ДИМИТРИЈЕ ДАВИДОВИЋ
(1789-1838)

Каталог изложбе

НОВИ САД, 2009

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

159

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ивана Гргурић и Силвија Чамбер

Библиотека Матице српске приредила је изложбу поводом 175 година од изласка првог броја Новина србских (1834) и 220 година од рођења њиховог уредника Димитрија Давидовића (1789-1838). Изложба је отворена од 12. јуна до 3. јула у витринама испред Свечане сале Матице српске, а коришћена је грађа из збирки Библиотеке Матице српске и Рукописног одељења Матице српске. Испод сваке каталошке јединице уписана је сигнатура.

Димитрије Давидовић целокупним животом и радом заслужује посебно поглавље у историји културно-просветног развика наше земље. Не може се порећи да он својим преданим радом није никад достигао замах и реформаторски значај Вука Караџића, али је као личност, нарочито као представник западне културе у тек ослобођеној Кнежевини, био од великог утицаја на цео тадашњи развика (...). Школовани штампар, трудољубиви писац и преводилац, један од првих наших новинара, Кнежев заступник у Цариграду, "попечатељ внурених дела и вршилац дужности попечатеља просвештенија", Кнежевски саветник – Давидовић је у току целог живота неуморно радио на – ползу рода Сербскога, верујући дубоко у историјску мисију Србије при "сојединенију и ослобожденију рода Славјанског".

Момчило Милошевић

Новине Србске биле су службен лист, и као такве биле су у првом реду намењене државним чиновницима, али исто тако обраћале су се и осталим "љубитељима читања", којих је у то време ван чиновничкога реда било веома мало. И ако је у то доба Кнежева воља била све и сва, и ако се пуно важних послова

вршило простим усменим наредбама, државна администрација се почела организовати, и *Новине Србске* доносиле су указе, расписе и упутства, берате и дипломатска акта којим се 1830. године Србије уредила, извештаје о путовањима Кнеза Милоша и чланова његове породице (...) Димитрије Давидовић имао је новинарску праксу, као дописник страних листова и као читалац страних листова кнезу Милошу био је добро упућен у ондашњу европску политику и зато је у свом листу могао врло добро држати политичку хронику. Искусан новинар, познавајући средину којој се обраћао, он је давао општа и основна обавештења о политичкој географији и приликама ондашње Европе. За трговачку публику давао је привредне извештаје и вести о вашарима у земљи.

Јован Скерлић

Прва вест, која је дошла у Београд, изазвала је велико расположење код ондашњих интелектуалаца. Први број дочекан је са неописивом радошћу. Пошто су ондашњи нахиски судови добијали прве бројеве, разумљиво је да је први број стигао Варошком суду. Ту је служио као секретар суда Лазар Арсенијевић. Он је, примивши за оно време одлично урађене "Новине Србске" похитао да их покаже својим пријатељима. Састали су се сви у једној кавани и ту им је Арсенијевић гласно прочитао цео садржај првог броја. Утисак је био изванредан. Људи су били "као обајани што Србија и издавање новина у среди својој доживи, које никад до сад од како је Србија сушесувати почела, није у њој било".

Љубомир А. Божиновић

Као покретач и уредник двеју периодичних публикација Новина сербских које је издавао у Бечу 1813-1822. (до 1816. заједно са Димитријем Фрушићем) а обновио у Србији 1834, где су излазиле све до 1919. као званичан орган српске владе, и Забавника који је излазио у Бечу 1815-1816. и 1818-1821, а затим у Србији 1833-1836, Давидовић је дао свој најзначајан прилог

историји српског новинарства и српске књижевности (...) Давидовић је у свом подухвату био у зависности од многих других чинилаца, а пре свега од подршке и сарадње других писаца. Зато је његов рад био не само стваралачки него у првом реду покретачки. Он је један од оних делатника на пољу културе и књижевности чији се највећи допринос исказује посредно, у стварању других које су они покренули на стварање или су им омогућили да створено обелодане.

Јован Деретић

Димитрије Давидовић се може сматрати првим професионалним новинаром међу Јужним Словенима (...) Оно што је важно у новинарству, а што историчари често губе из вида, јесте то да се Давидовић у уређивању својих новина руководио интересовањем шире читалачке публике. Настојећи да придобије што више претплатника, он је прилагођавао новине укусу и потребама читалаца: уводио је нове рубрике, објављивао разне занимљивости, штампао полемике и друге прилоге (...) Давидовић није замишљао своје новине само као просто средство обавештавања и преношења званичних ставова и погледа, већ и као средства саопштавања сопствених мишљења (...) Давидовић је удаљен из новинарства јер је у њему превагнуо новинар над чиновником.

Михајло Бјелица

(...) мало је који лист остварио такав увид и избор светске штампе, доводећи у видно поље својих савременика штива о догађајима и појавама актуелним диљем Европе и света. У томе је непроцењива заслуга Димитрија Давидовића (...)

Миле Недељковић

У прошлости Срба уопште, а посебно оних у Угарској, штампа је одиграла значајну национално-политичку, друштвену, културно-просветну и књижевну мисију. Она је имала веома широку улогу и стварно је представљала израз духовних струја,

које су се јављале у српском друштву (...)13. августа 1813. у Бечу су се појавиле *Новине србске из царствујушчега града Виене*. Њих су покренули студенти медицине Димитрије Давидовић и Димирије Фрушић (...) Спремни да покрену новине, Давидовић и Фрушић решили су да их издају сваког дана осим недеље и празника. Штампан на пола табака, лист би доносио најновије вести о политичким, војним, трговачким и књижевним питањима, као и оне које би преузимао из најбољих новина других народа.

Василије Ђ. Крестић

Као што је познато, два Сремца, Димитрије Давидовић из Земуна и Димитрије Фрушић из Дивоша, као студенти медицине, покренули су у Бечу 1813. *Новине србске* које су, како каже М. Ђ. Милићевић, "у свем српском свету биле једини српски гласник о народу српском". Оне су с тешком муком излазиле до 1822. године (...) Пошто је Фрушић 1816.завршио студије, отишао је у Трст за лекара, те је Давидовић остао сам да уређује новине. Обојица су умрли исте године, 1838.

Славко Гавриловић

Први број *Новина србских*

ДЕЛА

1. Наставленіє къ благоправію / Г. Айзенманномъ за децу определено ; съ немецкаго преведено Димитріємъ Давидовичъ ... - [Будимъ] : Писмены Печатни Всеучилища Пещанскаго, 1812. - [16], 96 [тj. 94] стр.
РТкСр II 452
2. Спisanія училищна / учителемъ и юности посвящена г. Ігнатіємъ Іакшомъ ; съ немецкаго преведена Димитріємъ Давидовичъ. - [Будимъ] : Писмены Печатни Всеучилища Пещанскаго, 1812. - 113, [2] стр.
РТкСр II 452Пв
3. Объявленіє сверху изданія славено-сербскихъ новинъ / Всепокорнейшіи Димитріи Давидовичъ и Фрушичь, Учредниці. - У Вієнни : [б. и., 1813]. - [4] стр.
РОбСр II 10.1
4. Честный господине! Намъ Высокопочитаемый! / Всепокорнейши Давидовичъ и Фрушичь. - [Беч : б. и., 1813]. - [4] стр.
РОбСр II 18.1
5. Объявленіє о Забавнику за 1816 годину. / Твомъ Покорнейшемъ Димитрію Давидовичу, соучреднику нов. Сербск. - У Вієнни : [б. и.], 1815. - [4] стр.
РОбСр II 13.1
6. Забавникъ / Димитріємъ Давидовичемъ, соучредникомъ Новина сербскихъ, сочинень. - У Вієнни : писмены г. Іоанна Шнирера, 1815. - [56], 167 стр., [5] листовъ с илустр.
РПСр I 28 1815.1
7. Забавник / Димитріємъ Давидовићемъ, учредникомъ Новина србски, сачинен. - У Вієни : Печатанъ у ц.к. привилегираной печатни восточны и западны езыка честн. Отаца Срмена, 1819. - [50], 239, [1] стр., [1] листъ с илустр.
Поп. I 56/1819

8. Забавникъ / Димитріємъ Давидовићемъ саставленъ. - У
Віени: Печатанъ у ц.к. привилегираной печатњи восточны и
западны езыка честн. Отаца Єрмена, 1820. - [14], 228 стр., [1]
лист са сликом цара Душана
Поп. I 56/1820
9. Забавникъ / Димитріємъ Давидовићемъ саставленъ. - У
Віенни : Печатанъ у ц.к. привилегираной печатњи восточны
и западны езыка честн. Отаца Єрмена, 1821. - [1], 174 стр.,
[1] лист с таблом
Поп I 56/1821

Забавникъ Димитрија Давидовића

10. Забавникъ / сочиненіе Димитрија Давидовића. - У Крагуевцу :
у Кнежеско-Србској печатњи, 1834. - [20], XXII, [2], 243,
[9] стр., [2] листа с прилогом од тога 1 пресав.
РПСр I 28 1834.1
11. Новине србске съ дозволенемъ правительства / подъ
управленіемъ Димитрија Давидовића. - Год. 1, бр. 1 (1834) -
год. 9, бр. 52 (1842). - Крагуевац : Княжеско-србска печатња
књига, 1834-1842. - 41 ст.
РПСр Фол 6
Год. 1 (1834) бр. 1-3
Год. 2 (1835) бр. 1

12. Србске новине. - Год. 10, бр. 1 (1843) - год. 35, бр. 158 (1869). - Београдъ : У Типографіи Княжества Србіє, 1842-1869. - 38 см.
 РПСр Фол 6
 Год. 10 (1843) бр. 1
13. Дела Димитрія Давидовића. Кнь. 1, Исторія народа србскогъ. - Препечатана Григоріємъ Возаровићемъ. - У Београду : У Княжеско-Србској Књигопечатни, 1846. - XVI, XXXIV, [2], 160 [тј. 142], [30] стр., [1] лист са сликом аутора, [1] пресавијен лист са сликом Карађорђа, [1] пресавијен лист са геогр. картом у боји
 РТкСр II 381/1
14. Историја народа србскогъ / издана одъ Димитрія Давидовића ; и преведена на францускій езыкъ одъ Алфреда Винерона. - Београдъ : при Књигопечатни Княжества Србіє, 1848. - 122, 122 стр., [1] лист са сликом А. Карађорђевића
 Поп. II 115

Историја народа србскогъ Димитрија Давидовића

15. Српске новине / главни и одговорни уредник Милош Попович. - Год. 36, бр. 1 [1870]-Год.86, бр. 8 (1919). - Београд ; Ниш ; Крф : Државна штампарија, 1870-1919. - 42 см.
 П Фол 195
 Год. 36 (1870) бр. 1
 Год. 85 (1918) бр. 135

16. Новине србске. - Београд : Српска академија наука и уметности ; Нови Сад : Матица српска, 1964. - 530, [XVI] стр.
Фототипско изд.: Виенна, 1813.
III 426067
17. Новине србске / [уредник Мирко Демич ; аутор предговора Александра Вранеш]. - Фототипско изд. - Крагујевац : Народна библиотека "Вук Караџић", 2005. - 216 стр.
V 180

ЛИТЕРАТУРА

18. Историјски преглед српске штампе / Јован Скерлић. - Београд : Српско новинарско удружење, 1911. - V, 81 стр., [9] листова с таблама (фотогр.)
III 430269
19. Архивски подаци о Димитрију Давидовићу и бечким Српским новинама / прибрао Тих. Остојић. - [Београд : САНУ, 1925]. - 22 стр.
П. о.: Споменик; књ. 62.
IV 279
20. Новине и новинари, кроз векове, - и данас : приликом 100-годишњице "Новина Србских" / Стеван П. Бешевић.
У: Српске новине / за редакциони одбор издао и уредио Синиша Л. Сретеновић. - Београд : Државна штампарија Краљевине Југославије, 1934. - Стр. 7-11.
IV 1321
21. Како су покренуте пре сто година "Новине Србске" / Љубомир А. Божиновић.
У: Српске новине / за редакциони одбор издао и уредио Синиша Л. Сретеновић. - Београд : Државна штампарија Краљевине Југославије, 1934. - Стр. 18-19.
IV 1321

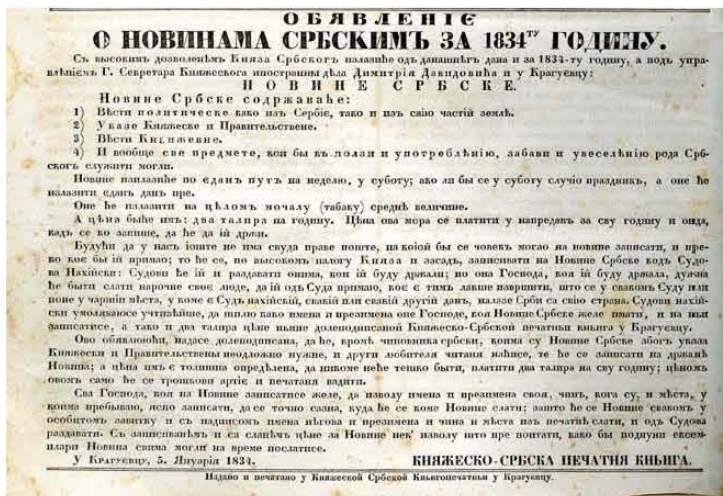
22. Први уредник "Новина Србских" / Власта Будимовић.
У: Српске новине / за редакциони одбор издао и уредио
Синиша Ј. Сретеновић. - Београд : Државна штампарија
Краљевине Југославије, 1934. - Стр. 39-41.
IV 1321
23. Српске новине / за редакциони одбор издао и уредио
Синиша Ј. Сретеновић. - Београд : Државна штампарија
Краљевине Југославије, 1934. - 41 стр.
IV 1321
24. Димитрије Давидовић / Момчило Милошевић.
У: Споменица Димитрија Давидовића / уредили Синиша Ј.
Сретеновић и Милан Марковић. - Београд : С. Ј.
Сретеновић: М. Марковић, 1938. - Стр. 16-20.
III 9250
25. Споменица Димитрија Давидовића / уредили Синиша Ј.
Сретеновић и Милан Марковић. - Београд : С. Ј.
Сретеновић: М. Марковић, 1938. - 80 стр.
III 9250
26. Димитрије Давидовић, први новинар у Србији : поводом
стогодишњице његове смрти / А. [Антон] Б. [Бруно]
Херенда.
У: Споменица Димитрија Давидовића / уредили Синиша Ј.
Сретеновић и Милан Марковић. - Београд : С. Ј.
Сретеновић: М. Марковић, 1938. - Стр. 48-56.
III 9250
27. Знаменити зачетник великог дела / Душан Мил. Шијачки.
У: Споменица Димитрија Давидовића / уредили Синиша Ј.
Сретеновић и Милан Марковић. - Београд : С. Ј.
Сретеновић: М. Марковић, 1938. - Стр. 32-39.
III 9250
28. Шта је навело Дим. Давидовића да напише свој "Преглед
историје српског народа" / М. [Момчило] В. Жеравчић. -
Београд : [б. и.], 1966. - Стр. 379-383
П. о.: Историјски часопис; 14-15.
III 21841

29. Подаци за историју Новина сербских 1813-1816. / Славко Гавриловић.
У: Зборник за историју. - ISSN 0350-0489. - 1 (1970), стр. 113-117.
П II 2912
30. Неколико прилога о Давидовићевим новинама / Душан К. Петровић.
У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - ISSN 0543-1220. - Књ. 20, св. 2 (1972), стр. 377-379.
П II 803
31. Факсимиле од рукописа знаменити Срба. [Св. 1]. - Нови Сад : Матица српска, 1973. - IV, 10, [34] стр.
Фототипско изд.: Беч : Штампарија Ј. Соммера и др., 1871.
IV 5112
32. Историја српске штампе у Угарској / Василије Ђ. Крестић. - Нови Сад : Матица српска, 1980. - 506 стр.
ВЈ III 265
33. Новине српске (1813-1822) / Василије Ђ. Крестић.
У: Историја српске штампе у Угарској / Василије Ђ. Крестић. - Нови Сад : Матица српска, 1980. - Стр. 24-35.
ВЈ III 265
34. Напомене о језику "Историје српског народа" (1821) Димитрија Давидовића / Александар Младеновић.
У: Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. - ISSN 0352-5724. - 31/2 (1988), стр. 65-75.
П II 1217
35. Забавник Димитрија Давидовића / Миодраг Матицки.
У: Летопис српског народа / Миодраг Матицки. - Београд : Институт за књижевност и уметност ; Нови Сад : Библиотека Матице српске, 1997. - Стр. 284-288.
П 430663
36. Димитрије Давидовић / Андра Гавриловић.
У: Знаменити Срби XIX. века. 1-3 / Андра Гавриловић. - Загреб: З. и В. Васић, [19--?]. - Стр. 30-31.
Ђирић IV 122

37. Димитрије Давидовић / Светислав Шумаревић. - Београд : Народна просвета, [б. г.]. - 112 стр., [1] лист са сликом Д. Давидовића
II 7051
38. Димитрије Давидовић уредник Новина србских и библиограф / Александра Вранеш.
У: Новине србске / [уредник Мирко Демић]. - Фототипско изд. - Крагујевац : Народна библиотека "Вук Караџић", 2005. - Стр. 209-216.
V 180
39. Димитрије Давидовић као уредник Новина србских : (1834-1835.) / Миодраг Жика Аврамовић.
У: Зборник радова са научног скупа Стваралаштво Димитрија Давидовића, одржаног 28. фебруара и 1. марта 1985. у Српској академији наука и уметности / [главни и одговорни уредник Стеван Марјановић]. - 2. изд. - Земун : Мост арт, 2009. - Стр. 207-218.
III 457390
40. Место Димитрија Давидовића у историји југословенског новинарства / Михаило Бјелица.
У: Зборник радова са научног скупа Стваралаштво Димитрија Давидовића, одржаног 28. фебруара и 1. марта 1985. у Српској академији наука и уметности / [главни и одговорни уредник Стеван Марјановић]. - 2. изд. - Земун : Мост арт, 2009. - Стр. 123-127.
III 457390
41. Значај Димитрија Давидовића за развој српске књижевне периодике / Јован Деретић.
У: Зборник радова са научног скупа Стваралаштво Димитрија Давидовића, одржаног 28. фебруара и 1. марта 1985. у Српској академији наука и уметности / [главни и одговорни уредник Стеван Марјановић]. - 2. изд. - Земун : Мост арт, 2009. - Стр. 115-121.
III 457390

42. Зборник радова са научног скупа Стваралаштво Димитрија Давидовића, одржаног 28. фебруара и 1. марта 1985. у Српској академији наука и уметности / [главни и одговорни уредник Стеван Марјановић]. - 2. изд. - Земун : Мост арт, 2009. - 290 стр.

III 457390

Объявление о *Новинама србским* за 1834. годину

43. "История народа србскогъ" Димитрија Давидовића / Радован Самарцић.

У: Зборник радова са научног скупа Стваралаштво Димитрија Давидовића, одржаног 28. фебруара и 1. марта 1985. у Српској академији наука и уметности / [главни и одговорни уредник Стеван Марјановић]. - 2. изд. - Земун : Мост арт, 2009. - Стр. 155-160.

III 457390

ФОТОГРАФИЈЕ

44. [Димитрије Давидовић] [Фотографија]. - [Б.м., б.и., б.г.]. - 1
фотографија: црно-бела: 18x12 cm
Фг II 2702
45. [Димитрије Давидовић] [Фотографија]. - [Нови Сад:
Библиотека Матице српске, 199?]. 1 фотографија: црно-бела:
40x30,5 cm
Фг V 24
46. Давидовићева спомен-биста у Смедереву
(РОМС - LXXX-8 2159)
47. Димитрије Давидовић
(РОМС - М 14.608)

НОВИНЕ СРБСКЕ (1834) И УРЕДНИК НОВИНА СРБСКИХ
ДИМИТРИЈЕ ДАВИДОВИЋ
(1789-1838)

ИЗДАВАЧ
Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

УРЕДНИК
Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА
Ивана Гргурић и Силвија Чамбер

ПРИПРЕМА
Оливера Михајловић и Марија Ваш

УМНОЖАВАЊЕ
Јелена Керенец

ПОВЕЗ
Милорад Родић

ТИРАЖ
50 примерака